

Ugress

Skrevet av Jan Erik Sanda

onsdag 23. april 2008 11:00 - Sist oppdatert onsdag 01. april 2009 00:44

Nyttige lenker:

[VIPS ugressnøkkel](#)

Bilder av de fleste typer ugress. Flere sorteringsmuligheter for å identifisere småplantene. Beskrivelser av plantene.

[Korsmos ugressplansjer](#)

Bilder av de fleste typer ugress. Beskrivelser av plantene. Søkbar etter norsk eller botanisk navn

Jan Erik Sanda:

Enkelt sagt er ugras planter som vokser på et uønsket sted. Ugras kan være skjemmende, redusere kvaliteten på plener og plantinger og vanskeliggjøre bekjempelse av sjukdommer og skadedyr.

Biologiske ugrasgrupper

I ugraslæren (herbologien) deler man inn ugrasartene etter levealder og formeringsmåte av praktiske årsaker, uten hensyn til den vanlige botaniske systematikken. Voksemåte, biologi og konkurranseevne er viktige momenter ved valg av bekjempelsesstrategi.

Sommerettårige ugras

Ugras i denne gruppen lever bare én sommer. De spirer opp fra frø om våren og utover sommeren. Sommerettårige ugras overvintrer kun som frø. Frøproduksjonen kan være svært rikelig, og frø som faller på jorda, spirer vanligvis neste vår. Men dersom de blir gravd dypt ned (f.eks. ved jordbearbeiding), kan de ligge i jorda i mange år uten å miste spireevnen. Ugras som spirer for sent til å nå full utvikling før vinteren, går til grunne uten frøsetting. Det er derfor så viktig å bekjempe denne ugrastypen om våren før de når blomstring og frøsetting.

Sommerettårige ugras kan bare utvikle seg i større mengder der jorda blir bearbeidet om våren eller dersom det oppstår brudd i et ugrasdekke, f.eks. en duk. Foruten kjemiske ugrasmidler, kan ugrasa fjernes ved hakking, lusing og termisk bekjempelse. Bruk av dekkemateriale kan forhindre eller begrense spiring av frø.

- [Tunbalderbrå](#)
- [Meldestokk](#)

- [Høusegras](#)
- [Tungras](#)
- [Åkerstemorblomst](#)

Vinterrettårige ugras

Artene i denne gruppen har normalt evne til å overvintre. Spirer frøene tidlig nok i vokseperioden, blomstrer plantene og setter modent frø tidlig i sesongen, på samme måte som sommerrettårige. Disse frøene kan igjen spire til nye frøproduserende planter. De som spirer seint overvintrer, for så å blomstre og sette frø neste vår. Til sammen kan man oppnå to frøgenerasjoner på ett år. Frø er den vanligste spredningsmåten og det beste forebyggende tiltaket er å unngå frøsetting.

Vinterrettårige ugras er mer allsidige enn sommerrettårige og er ikke så avhengig av bearbeidet jord for å utvikle seg i større omfang. Ugrasa må bekjempes mest grundig om høsten og våren med de samme metodene som for sommerrettårige: kjemiske midler, hakking, lusing og termisk bekjempelse.

- [Gjetertaske](#)
- Rosettkarse (*Cardamine hirsuta*)
- [Tunrapp](#)
- [Åkersvineblom](#)
- [Vassarve](#)

Toårige ugras

Karakteristisk for de toårige artene er at de normalt ikke blomstrer og setter frø før året etter spiring. Enten de spirer tidlig om våren eller senere på sommeren, utvikler de bare røtter og bladrosett som overvintrer det første året. Etter frømodning det andre året dør hele planta.

På grunn av den spesielle livssyklusen som disse artene har, må de stå i ro i to vekstsesonger på rad for å kunne fullføre frøsettingen. Samtidig er de avhengig av åpen jord for at frøene skal kunne spire. Dette gjør at artene er vanlige i eng og plen. Aktuelle tiltak er kjemiske midler, lusing og termisk bekjempelse. Bekjempes enklest det første året på rosettstadiet. Dekkmateriale vil også være til hjelp

- [Knereverumpe](#)
- [Balderbrå](#)

Flerårige, stedbundne ugras

Ugras som lever lenger enn to år, blir kalt flerårige. Formerings- og spredningsmåten avgjør om de hører til de stedbundne eller vandrende, flerårige ugrasartene. Flerårige, stedbundne arter kan ikke formere og spre seg vegetativt ved egen hjelp, men formerer og sprer seg med frø eller sporer(moser). Noen arter kan derimot spre seg vegetativt hvis rota blir oppdelt eller skadd i forbindelse med mekanisk jordarbeiding eller lusing.

I spiringsåret utvikler de fleste flerårige, stedbundne ugrasene bare rot og bladrosett. I det andre året fortsetter utviklingen, og som regel

blomstrer plantene og setter frø første gang da. Noen arter blomstrer allerede i spiringsåret (f.eks. følblom og smalkjempe). Etter frømodning visner de overjordiske plantedelene ned hver høst, men røtter med skuddanlegg lever videre og setter nye blad i blomsterbærende skudd hver vår gjennom flere år. Ugras i denne gruppen er mest vanlig på steder der de kan vokse i fred over lengre tid uten å bli forstyrret av jordbearbeidingsredskaper. Plantefelt og bed bør være fritt for ugras før vi planter, og så lenge ugrasa er på frøbladstadiet, kan de bekjempes med vanlige metoder: kjemiske midler, hakking, lusing og termisk bekjempelse. Ved bekjempelse av etablert ugras kan punktsprøyting være aktuelt.

- [Burot](#)
- [Groblad](#)
- [Høymole](#)
- [Løvetann](#)
- Mjølke-arter (Epilobium spp.)
- Mose

Flerårige, vandrende ugras

Flerårige, vandrende ugras formerer seg både vegetativt med røtter eller stengler (over eller under jorda) og generativt med frø eller sporer. Når de vokser opp fra frø, danner de i spiringsåret bare en bladrosett og rot som overvintrer. De fleste artene blomstrer og setter frø første gangen året etter, altså i det andre leveåret, mens noen arter først setter frø i det tredje året (hestehov, hundekjeks og skvallerkål). Brakking er et viktig tiltak mot disse brysomme ugrasa.

Flerårige, vandrende ugras med rotslående stengler

Den vegetative formeringen hos disse artene skjer ved at stengelen slår røtter i leddknutene, og hver ny plante danner en rosett av opprette og utoverliggende blader. Etter hvert som rosettplantene blir større, dannes det blomsterstengler og etterhvert frø. Den overjordiske delen av plantene, inkludert de krypende stenglene, visner om høsten, mens leddknutene med røtter overvintrer. Neste vår vil hver av disse være opphav til et selvstendig individ, og nye utløpere kan spre seg videre dersom planta får stå i ro på vokseplassen.

- [Krypsoleie](#)
- Tunarve (*Sagina procumbens*)

Flerårige, vandrende ugras med krypende jordstengler

Artene i denne gruppen spres vegetativt med jordstengler (rhizomer) som er ledd-delte, men én knopp på hvert ledd. Når spissen av disse stenglene vokser opp gjennom jordoverflaten, dannes lysskudd. Knopper som bryter nede i jorda, gir forgreinede jordstengler og danner flere lysskudd eller et tettere nett av jordstengler. Oppdeling av stenglene fører til at flere knopper bryter enn når ugrasplantene får stå uforstyrret. Hver liten bit av jordstengelen som inneholder en adventivknopp, kan bli opphav til en ny plante. Disse danner ofte tette matter som veves sammen med kulturplantene.

Ved lusing i slike sammenvoksinger er det umulig å unngå at det blir igjen biter av jordstengler som gir opphav til nye ugrasplanter. Disse ugrasslagene er derfor vanskelig å bli kvitt nå de først er etablert på en vokseplass. Det er desto viktigere å sørge at disse plantene bekjempes på et tidlig stadium.

- [Skvallerkål](#)
- [Ugrasklokke](#)
- [Kveke](#)
- [Snelle-arter](#)
- [Hestehov](#)

Flerårige, vandrende ugras med krypende formeringsrøtter

Artene i denne gruppen spres vegetativt ved krypende røtter. Disse er ikke ledd-delte som rhizomer, og adventivknopper ligger spredt med ujevne mellomrom i barklaget. Rotutløpere fra frørota vokser enten skjiktvis som hos åkertistel og geitrams, eller spres i alle retninger som hos vegkarse. Fra adventivknopper utvikles et forgreinet rotsystem og lysskudd. Ved oppdeling av rotsystemet ved jorbearbeiding, kan selv små rotbiter bli opphav til nye planter. Når nye planter utvikles fra oppdelte rotbiter, blir disse tappet for opplagsnæring før lysskuddet er stort nok til å sende næring til røttene. For åkertistel gjelder dette når planta har rosetter med 8-10 blader. *Bekjempelse av ugrasa vil være mest effektiv på dette stadiet!*

- [Åkertistel](#)
- Geitrams (*Epilobium angustifolium*)
- [Vegkarse](#)

Ugrasbekjempelse

Bekjempelse av ugras er en stor utfordring i grøntanlegg fordi store områder består av flerårige vekster, noe som begrenser mulighetene for jevnlig jorbearbeiding. Ugrasplanter kan hemme kulturplantenes

vekst, og virker dessuten skjemmende. Det er også viktig å redusere bruken av kjemiske plantevernmidler til et minimum av miljøhensyn. Plantenes evne til å etablere seg godt og dekke jorda raskt er avgjørende for den senere ugraskontrollen. Det blir viktig å planlegge og vedlikeholde anleggene slik at kulturplantene er i best mulig vekst og dermed i størst mulig grad i stand til å konkurrere med ugraset.

[Rett vekst på rett sted](#)

blir viktige stikkord.

Forebyggende tiltak

Det er lettere å holde reint enn å gjøre reint. Det er viktig å fjerne ugraset etter hvert som det kommer opp, slik at det ikke rekker å etablere seg. For å unngå unødvendig oppspiring av ugras ved gjødsling i beplantninger, bør denne utføres riktig. Punktgjødsling eller gjødsling i planterekkene gir en mest mulig presis gjødsling til de plantene vi ønsker skal vokse mest, og de vil etablere seg godt og raskere dekke det arealet de er tiltenkt.

Dekkmaterialer

Topplag av kompost, bark eller lignende materialer med grov struktur vil være egnet for å hindre nyspiring av ugras. For å oppnå maksimal effekt er det imidlertid en forutsetning at området er fritt for rotugras før dekkematerialet legges på. Dekking av åpen jord med svart plast, vevd duk eller lignende ved etablering av platefelt, begrenser også ugrasvekst.

Direkte tiltak

I etablerte plantefelt vil ofte hakking og lusing, og termiske metoder som flamming eller damp være alternative til kjemisk ugrasreinhold. Uønskede oppslag av løvtrær i for eksempel buskrabatter og lignende, kan det være aktuelt å kutte ned de uønskede trærne (ugrasplantene) og påføre snittflaten med svamp med et glyfosatprodukt (Roundup el.l.).

Tiltak i buskfelt

Viktig å sørge for at beplantningen ikke ødelegges av ugras de første to-tre åra, inntil buskene har fått etablert seg og dekker jordoverflaten. Dekke av f.eks minimum 5cm tykt barklag eller bunndekke-planter på jordoverflater som ikke dekkes av buskene er gode tiltak. Husk at slike barklag må fornyes etter noen år.

(Gjengitt med tillatelse fra forfatteren)